

Jednostranné zmeny poistnej zmluvy

NÁRODNÁ
BANKA
SLOVENSKA
EUROSYSTÉM

Roman Fusek

Porada právnikov SLASPO
4. júna 2019

Pacta sunt servanda

Prečo majú dodávateľia výnimku?

Možnosť jednostrannej zmeny má povahu zábezpeky pred tým, aby dodávateľ musel do ceny produktu vopred kalkulovať rizikovú prirážku za neočakávané budúce zmeny podmienok plnenia zmluvy.

O čom budeme hovoriť?

- Ktoré jednostranné zmeny podliehajú spotrebiteľskému prieskumu prijateľnosti?
- Dôvody jednostrannej zmeny dohodnuté v zmluve (§ 53 ods. 4 písm. i) ObčZ)
- Výnimky z § 53 ods. 4 písm. i) ObčZ
- Čo je abstraktný prieskum prijateľnosti a kedy ide o nekalú obchodnú praktiku?

Prieskum prijateľnosti

Neprijateľná zmluvná podmienka – definovaná v § 53 ods. 1 ObčZ

- Prieskum prijateľnosti hlavného predmetu zmluvy, resp. primeranosti medzi cenou a odmenou na jednej strane a tovarom a službami, ktoré sa majú dodať alebo poskytnúť ako protihodnota – len z hľadiska transparentnosti (Invitel, C-472/10 a Matei, C-143/13)
- Prieskum sa robí vždy v konkrétnom kontexte (§ 53 ods. 12 ObčZ)

Jednostranné zmeny a prieskum prijateľnosti

Neprijateľná zmluvná podmienka – definovaná v § 53 ods. 1 ObčZ

- značná nerovnováha v právach a povinnostiach v neprospech spotrebiteľa

Prieskumu nepodliehajú zmeny v prospech spotrebiteľa

- zmena musí mať zmluvný základ

Jednostranné zmeny a prieskum prijateľnosti

Neprijateľné je ustanovenie, ktoré umožňuje dodávateľovi jednostranne zmeniť zmluvné podmienky bez dôvodu dohodnutého v zmluve (§ 53 ods. 4 písm. i ObčZ)

Tzv. automatické klauzuly spravidla nie sú jednostrannými zmenami (platí ale požiadavka transparentnosti klauzuly)

- napr. zmena ceny priamo závislá od EURIBORu alebo od objektívneho indexu spotrebiteľských cien zostaveného verejným orgánom

Dôvody jednostrannej zmeny

Neprijateľné je ustanovenie, ktoré umožňuje dodávateľovi jednostranne zmeniť zmluvné podmienky bez dôvodu dohodnutého v zmluve (§ 53 ods. 4 písm. i ObčZ)

- V smernici 93/13/EHS je to bod 1 písm. j) prílohy
- EN verzia: „valid reason“ = vecný, podstatný dôvod
- hovoríme o podstatnom objektívnom dôvode = príčina leží mimo konania dodávateľa, je nezávislá od jeho vôle a nie je jeho prirodzeným podnikateľským rizikom
- vzťah proporcionality medzi dôvodom a vykonanou zmenou zmluvy

Transparentnosť dôvodu jednostrannej zmeny

SD EÚ vo veci

- Kásler, C-26/13
- RWE Vertrieb, C-92/11
- Invitel, C-472/10
- Van Hove C-96/14
- Matei C-143/13
- generálna advokátka Trstenjak v stanovisku k veci Invitel (bod 87)

„Dôvod zmeny musí byť v podmienke výslovne uvedený. Ak chýba uvedenie dôvodu, tak je podmienka spravidla už len preto nekalá. Označenie dôvodu musí byť pre spotrebiteľa jasne a zrozumiteľne formulované. Táto povinnosť vyplýva už z článku 5 [Smernice], podľa ktorého všetky písomné podmienky musia byť vždy vypracované jasne a zrozumiteľne. Podľa znenia a zmyslu skutkovej podstaty podmienky v bode 1 písm. j) prílohy v tomto ohľade nestačí, aby podmienka len zopakovala všeobecný zmluvný pojem právneho dôvodu. Naopak, možný dôvod musí byť uvedený v dostatočne transparentnej forme.“

Možná miera transparentnosti konkrétnych dôvodov jednostrannej zmeny

- Zmena právneho predpisu/prelomová judikatúra/rozhodnutie orgánu dohľadu

(otázka proporcionality zmeny)

- Vedecký, technický, medicínsky pokrok

(otázka proporcionality, „nesubjektívnosti“ a transparentnosti)

- Nepriaznivý vývoj škodovosti portfólia

(otázka transparentnosti)

- „najmä“

(otázka transparentnosti)

Konkrétny dôvodov jednostrannej zmeny – notifikovanie klienta

- Zmenová klauzula má vysvetliť akým spôsobom má k zmene dôjsť – mala by byť upravená notifikácia spotrebiteľovi
- Pri realizácii zmeny:
 - Dôvod zmeny by mal byť spotrebiteľovi vysvetlený zrozumiteľne
 - Spotrebiteľovi treba oznámiť termín účinnosti zmeny
 - Spotrebiteľ nemá zákonné právo z tohto dôvodu bezplatne ukončiť zmluvu (môže to byť dohodnuté v poisťných podmienkach)

Kde nie je možné predvídať dôvody, je ods. 14 a 15

§ 53 ods. 15 písm. a) ObčZ

Za neprijateľnú podmienku podľa odseku 4 písm. i) sa nepovažuje podmienka, podľa ktorej si

- ✓ dodávateľ finančných služieb podľa osobitného predpisu vyhradzuje právo
- ✓ z vážneho objektívneho dôvodu bez oznámenia
- ✓ zmeniť úrokovú sadzbu alebo výšku iných poplatkov za finančné služby podľa osobitného predpisu, ktoré má platiť spotrebiteľ alebo dodávateľ,
- ✓ ak súčasne sa dodávateľ zaviazá
- ✓ bez zbytočného odkladu
- ✓ o tom a o možnosti spotrebiteľa vypovedať spotrebiteľskú zmluvu
- ✓ písomne informovať spotrebiteľa
- ✓ a ak spotrebiteľ má právo bezplatne a s okamžitou účinnosťou vypovedať túto zmluvu

§ 53 ods. 15 písm. a)

Čo má obsahovať klauzula a čo oznámenie?

Klauzula (súčasť zmluvných podmienok)

- Formulácia, že z vážneho objektívneho dôvodu môže zmeniť...
- Záväzok, že
 - Klienta bude informovať (aspoň) následne, bez zbytočného odkladu o zmene a dôvode zmeny
 - Informácia bude písomná,
 - A bude obsahovať to, že klient môže vypovedať zmluvu okamžite a bezplatne

Oznámenie (písomná forma; adresné)

- Že dochádza k jednostrannej zmene
- Uvedenie dôvodu zmeny (musí mať povahu vážneho a objektívneho dôvodu)
- Informácia o účinnosti zmeny
- Informácia o tom, že klient môže vypovedať zmluvu okamžite a bezplatne

Kde nie je možné predvídať dôvody, je ods. 14 a 15

§ 53 ods. 15 písm. b) ObčZ

Za neprijateľnú podmienku podľa odseku 4 písm. i) sa nepovažuje podmienka, podľa ktorej si

- ✓ dodávateľ finančných služieb podľa osobitného predpisu si vyhradzuje právo
- ✓ meniť jednostranne podmienky spotrebiteľskej zmluvy na dobu neurčitú,
- ✓ ak sa od dodávateľa vyžaduje, aby o tom a o možnosti spotrebiteľa vypovedať túto zmluvu
- ✓ bez zbytočného odkladu
- ✓ písomne informoval spotrebiteľa,
- ✓ a ak spotrebiteľ má právo bezplatne a s okamžitou účinnosťou vypovedať túto zmluvu.

§ 53 ods. 15 písm. b)

Čo má obsahovať klauzula a čo oznámenie?

Klauzula (súčasť zmluvných podmienok)

- Bez dôvodu
- Závazok, že
 - Klienta bude informovať o zmene vopred (ideálne 2 mesiace)
 - Informácia bude písomná,
 - A bude obsahovať to, že klient môže vypovedať zmluvu okamžite a bezplatne

Oznámenie (písomná forma; adresné)

- Že dochádza k jednostrannej zmene
- Informácia o účinnosti zmeny
- Informácia o tom, že klient môže vypovedať zmluvu okamžite a bezplatne

Poznámky ku klauzulám podľa ods. 15 písm. a), b)

- Pri zmluvách na dobu neurčitú možno pri zmene poplatkov postupovať aj podľa ods. 15 písm. b)
- Klauzulu možno napísať aj ako mix písm. a) a písm. b), ale potom treba dodržať všetky podmienky
- Ku klauzule podľa ods. 15 možno pripísať aj dôvody, ale obmedzujete sa a môžete ustanovenie zneprehľadniť

Preto odporúčame vopred dobre premyslieť prípady, keď budete chcieť použiť vopred pomenované dôvody a kedy výnimky podľa ods. 15.

Kde nie je možné predvídať dôvody, je ods. 14 a 15

§ 53 ods. 14 písm. a)

Ustanovenia odseku 4 písm. g) a i) o neprijateľných podmienkach sa nepoužijú na spotrebiteľskú zmluvu, ktorej predmetom je

a) obchod s prevoditeľnými cennými papiermi, finančnými nástrojmi a inými produktmi alebo službami, kde je cena závislá od pohybu kurzov a indexov na regulovanom trhu alebo od trhovej sadzby, na ktoré dodávateľ nemá vplyv

Ods. 14 písm. a) znamená, že...

...môže dôjsť k jednostrannej zmene ceny alebo poplatku za obchody s

- nástrojmi peňažného trhu,
- prevoditeľnými cennými papiermi,
- podielovými listami alebo inými cennými papiermi vydávanými subjektmi kolektívneho investovania,
- zmluvami o termínovaných finančných obchodoch vrátane ekvivalentných nástrojov uhrádzaných v hotovosti,
- termínovými úrokovými obchodmi (FRA),
- akciovými, úrokovými a menovými swapmi
- opciami na kúpu alebo predaj uvedených nástrojov

Abstraktný prieskum neprijateľnosti zmluvnej podmienky a nekalá obchodná praktika

Prieskum neprijateľnosti

- Abstraktne
- Vo vzťahu k zmluvnej klauzule ako je napísaná
- Bez ohľadu na to, či bola použitá

Nekalá obchodná praktika

- Klamanie/zavádzanie spotrebiteľa o tom, že dodávateľ môže vykonať zmenu, resp. že vykonáva zmenu (pričom na ňu nemá zmluvný právny základ)

Ďakujem za vašu pozornosť

Roman Fusek

Odbor ochrany finančných spotrebiteľov

roman.fusek@nbs.sk